

mielőtt ohajai ténynyé lesznek. Bárhogyan, e congressus az idő jele és mutatja, hogy a kath. papságban benső forrongás megy végbe. És azt érdemes volt jelezni, mint az emberi lelkiismeretnek figyelemreméltó mozgalmát.

— Már is hosszúra nyult levelem és így „La vie de Pasteur“ kötetet, mely most jelent meg, nem ismertethetem. De jövőkor irni fogok e könyvről, mely egy kitünő tudósról és emberről szól, kinek élete nemesak Franciaországban, de az egész emberiségnek dicsőség.

CHARRUAUD D.

G O N D O L A T O K.

Felső-Zsuk, 1900. mart. 2.

Az anyai szeretet végtelen útja a bölcsőtől a sírig tart.

*

1900. mart. 11.

Ha irgalmasságot gyakoroltunk és feledve a hálátlanságot jóval fizettük meg a szenvedett méltatlanságot: hamar feledjük az azt megelőző küzdelmeket és az eset emlékéen felmelegszünk, midőn unjuk az embereket és mások újra bántanak.

*

A jó cselekedet gyakran áldozattal jár arra, ki megtette, de kárpótolja őt a lelki megnyugvás, hogy ennek ellenére azt megtudta hozni.

*

A jó tettek, ha nem is töltik meg az ember pénzes erszényét, de mivelik lelki gazdagságát.

*

Ki emberi nemes hivatását méltóan akarja teljesíteni: meggondolva éljen és élve gondolkozzék.

*

Mi a férfi? Durvaság, erőszak, önzés. És az asszony? Szelídség, jóság, önfeláldozás. És a nagy ellentétek mégis vonzódnak és nem nélkülözhetik egymást

A levegőben is a tevőleges és nemleges villanyosság atomjai elszoródva bolyonganak, míg egymásra találva egyesülnek. Megsemmisülnek önmaguk, ha új productumaik a további természeti fejlődésnek leghatósabb factorai.

*

1900. május 10.

A ki a közügyet kívánja szolgálni, hogy annak hasznára lehessen: elsősorban mondjon le a saját hasznáról.

*

Önzetlen munkának egyedüli bíró a jó lélekösmeret.

*

Az önzetlenségnek nyomában jár az irigység, a hálátlanság és a ravasz indulat és midőn szövetségük letörli előbbinek élete táblájáról ideális terveit, egymásba bújnak és nevetnek némely ember együgyűségén; felejtik, hogy még hátra van a nagy Isten igazságos ítélete.

*

Ki magasra tör, alant keresse a támpontokat. Mielőtt megindul: vizsgálja meg, hogy biztos-e lábai alatt a talaj?

*

Szálló ige fenmarad, ha nehéz a magja; ha könnyű elszáll, mint pehely.

*

Az uzsorások a társadalom sakályai, kik elnyomorodott, vagy könnyelműen gondatlan emberek húsán táplálkoznak. Finom szaglásuk már meszsziról megérzi a rothadt levegőt és gyülekeznek a prédára, mint saskeselyűk. Kit maguknak áldozatul kiszemeltek, annak nehéz menekülni.

*

1900. július 4.

A nap sugarai égő nyilaikat szórják reánk. Szervezetünk nem bírja ki a folytonos, merész támadást: megadjuk magunkat és lihegve menekülünk egy árnyas liget védő ernyő alá.

Mi is kellemetesebb ily kánikulai melegben, mint egy oly hely, mely megóv a forróság lankasztó, butító hatásától, mi ha nem szűnik meg, izgatja fejidegeinket. Elrémit, megszalaszt, maga előtt úz, mint egy szélesen elterülő, fel nem tartoztatható égő lávafolyam, mely útjában mindent felperzsel. Futunk előle kimerülve, mind tovább-tovább, míg megnyugszunk ott, hol már nem állunk vele szemben a félelmes

ellenséggel, ki nem ösmer könyörületet és ki ellen nincs más fegyverünk, mint a szégyenletes megfutamodás.

Csúf a fútás, de hasznos, mert megmenti a fútó életét a gyilkos golyótól, mondja magában a megvert ellenség nem egy fútó vitéze. De hol marad a férfi-becsület, midőn átvállaljuk a felvert vad szerepét, mely menekül a hová lehet, míg távol van a körtől, hol veszedelmét látja?

Az bizony elveszett. De ily esetben kár-e érette? Vagy tegyük ki magunkat inkább, minden igaz ok nélkül egy lehető napszúrásnak. Még megjárná, ha katonasorban lennénk, de így talán csak jobb a mit tevénk?

Midőn mi okosan így cselekszünk és hüvös árnyékos tető alól mondhatjuk: hogy roppant meleg van, mily sokan vagynak, kiknek hivatásuk megköveteli, hogy egész nap ki legyenek annak téve. Nincs egyéb védőjük, mint egy nagy zöldlapú a kalap alatt, az sem mindeniknek. Mellette mégis jól érzik magukat. Csak nagyobb bajuk ne legyen, gondolják magukban. És igazuk van, mert megszokunk mindent egy bizonyos pontig, ha annak határát nem kell átlépni. Csak azontúl van a kiulódás, gyötirelem.

Jó, ha azon inen maradhatunk.

*

Felső-Zsuk, 1900. aug. 15.

Egy éve, hogy szegény, kis leányom meghalt. Áttekintem azon sok szomorúságot, melyet azóta átéltem. Szivem elszorúl keseredésben és a múlt sötét pontjain át keresem a világító napsugárt, mely békét hoz a kebelnek, arannyal átszótt takarót borít a máltra és azt susogja: feledd a múltat, aludj és lecsendesedsz. De nem úgy lón. Elalszom, mint fáradt vándor, kinek jól esik a nyugalom. Pihenőt tart az, ki tovább menni készül. És nekem menni kell. Hív az élet, a kötelesség. Megyek szívesen. De hol a lelki béke? Az csak ott lehet, hol a nyugalom esendjét nem zavarja szomorú emlékek felverődő lángja, mely elemészi az élet örömit. A parázs alatt marad a keserűség, mely lelkünket nyomja, min nem segíthetünk. A ki fuldadoz annak levegő kell, nekem azt adjatok! Levegőt, mely kiemel, megszabadít a megfulladástól. A ki a szomjuhozónak kenyeret nyújt és nem vizet, az botorul cselekszik, úgy-e? S hányan tesznek így velünk?

Már egy éve, hogy szomjuhozom utánnad kedves, kis leányom, de szomjuságom olthatatlan. Ajkam nem érintheti a csillapító vizet. Megújul bennem a Tantalos kínja. A fa is végre elszárad, ha nem öntözik. Az én életem fája ugyan szívós, gyökerét közetten átboesátja, hogy meg-

élhessen, de nincsen koronája. A kedély derűjében nő annak az ága, ott fejlődik hullámos, zöld palástja. A fa még él, de látszik rajta, hogy helyét nem találja. Jövel-jövel csörgedező patak, gyökere azt várja!

Ily gondolatokkal kereslek fel téged kedves emlékedben süt-körérszem, mint téli napon a fázó ember, de felmelegedni nem bírok — midőn a nap sugártól meleget is kívánok — nemcsak világosságot. Maradok elárvult szívemmel hidegen, elhagyottan.

Édes, jó Istenem! hányszor mondtam magamban, megnyugszom azon, mit rendelél. De az ember szívben gyenge. A múlt árnya sötéten borul tájkára, helyenként fel-fellobban és a szellő a távol virágos mezőről édes illatárban teljes fuvalmakat hajt felém. Arra tekintek és látlak téged kedves nyíló virágok és zöldülő bokrok között: mint lépdelsz kecesesen, könnyedén; mintha félnél, hogy kárt teszsz bennünk. Hallom vidor beszédid, enyelgő szavad, míg gondotűző, pajzán éneked dallama bejárja a mezőt és az árnyas berkeket.

De egyszerre megállasz. A hang ajkidon elnémul és arczodon egy könny gördül alá. Körülnézsz, magadban vagy, egyedül. Nincsenek körülötted, kiket szerettél és kik úgy szeretének. Szived sajog, fáj. Úgy-e bár?

A nap csak most kelt fel. Reggel van. A képződött harmat még ott rezeg bokrok, virágok levelén. A természet megújuló keble emelkedik, életet nyer. Mosolyog minden. Csak te még az általános virulás közepett lehajtott fővel szomorúan, mint a kinek nagy búja van.

Úgy képelem kedves, téged is az bánt, a mi minket, kik felejteni nem bírunk. Úgy-e édes jó leányom ebben most is egygyé lettél velünk?

Megnyugodni nem tud a bánatos szív. A heggedő seb érzékeny, a legkisebb érintés is bántja. Idő kell, hogy begyógyuljon, csak várjunk türelemmel reája.

S addig elgondolom, mily rövidek az ember életében a boldog napok és mint tűnnek el azok a messzi távolban — míg közel és hosszú a szomorúság, mely megfoszt mindattól, mi életünket eddig széppé, gyönyörűségessé tévé.

BÁRÓ PETRICHEVICH HORVÁTH KÁLMÁN.

IRODALMI ÉRTESÍTŐ.

Vasárnap. Képes családi heti újság jelenik meg e czim alatt új évtől kezdve *Nagy Károly* ref. theol. tanár szerkesztésében Kolozsvárt. A lap czélja épületes olvasmányokat nyújtani a hívek számára. A megjelent számok vezető cikkei, elbeszélései, versei meg képei azt mutatják, hogy egészséges irányban törekszik közre hatni népük vallásos életének fejlesztésére.

Szolnok-Doboka vármegye monographiájának II. és III. kötete is megjelent Deesen igen diszes kiállításban számos illusztrációval ellátva. E művet Réthy László és Tagányi Károly közreműködésével *Kádár József* szerkeszti, ki történetíróink sorában Szolnok-Doboka multjáról már eddig is kiadott számos munkájáról ismeretes. A minket közelebbről is érdeklő III-dik kötet nagy részét Deés város ismertetése foglalja el. A XVI. sz. második felében élénk táral az unitárius Deés képe is. Részletesen megismerkedünk az óvári toronynyal, melyet az unitárius városi tanács ujított meg 1578-ban. Rajta van ma is az akkori unitárius lelkésznek, Deési Lukácsnak neve. Később a szombatosok tragoediájával ismerkedünk meg. A „deési complanatio“ előadása a szerkesztőnek mindenre kiterjedő szorgalmát dicséri. A következő százból a deési boszorkányok üldözéséről is olvashatunk a kor műveltségét jellemző igen becses adatokat. Általában e sok fáradsággal egybegyűjtött és nagy költséggel kiadott monographia dicsekedése lehet a vármegye intéző köreinek, kik élükön br. Bornemisza főispánnal semmi áldozatot sem kíméltek, hogy a millennium korából megyéjök hű képét örökítsék meg az utódok tauulságára. Azt mondanunk sem kell, hogy e hazafias vállalat a különböző nemzetiségű lakosság között mily nagy hatással lehet az igaz hazaszeretet kifejlesztésére.

K. F.

Adatok a Teleki-könyvtár történetéhez. Ismerteti *Biás István* Marosvásárhelyt, 1901. 13. l. Ehhez hasonló kis füzetekben tárja fel az ifjú szerző szülővárosának multját. Nem rég adta ki a város 1848/49. évi történetére vonatkozó adatokat is, s a zenélő kút híres mesterének, Bodornak, vázlatos életrajzát. A mellett fölemlítsére méltó, hogy Biás a kézirati történetforrások felkutatása érdekében fáradságot nem ismerő szorgalommal és kitarással működik. S ha a latin és magyar nyelv mysteriumaiba is sikerül neki behatolni, érdekes emléket állíthat magának történetbuváraink sorában.

K. F.